

KÜRESEL POLİTİKALAR VE BÖLGESEL DÖNÜŞÜMLER

Editör:
Dr. Öğr. Üyesi Fulya Köksoy

KÜRESEL POLİTİKALAR VE BÖLGESEL DÖNÜŞÜMLER

Dr. Öğr. Üyesi Fulya Köksoy

Yayın No. :
Uluslararası İlişkiler No. :
ISBN :
Basım Sayısı : 1. Basım, Ağustos 2020

© Copyright 2020, NOBEL AKADEMİK YAYINCILIK EĞİTİM DANIŞMANLIK TİC. LTD. ŞTİ. SERTİFİKA NO.: 40340

Bu baskının bütün hakları Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Nobel Yayın Grubu, 1984 yılından itibaren ulusal ve 2011 yılından itibaren ise uluslararası düzeyde düzenli olarak faaliyet yürütmekte ve yayınladığı kitaplar, ulusal ve uluslararası düzeydeki yükseköğretim kurumları kataloglarında yer almaktadır.

Genel Yayın Yönetmeni : Nevzat Argun -nargun@nobelyayin.com-
Yayın Koordinatörü : Gülfem Dursun -gulfem@nobelyayin.com-

Redaksiyon : Samet Tekin -samet@nobelyayin.com-
Sayfa Tasarım : Leyla Kurt -leyla@nobelyayin.com-
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez -mehtap@nobelyayin.com-
Baskı Sorumlusu: Yavuz Şahin -yavuz@nobelyayin.com-
Baskı ve Cilt : Atalay Matbaacılık / Sertifika No.: 15689-
Büyük Sanayi 1 Cad. Elif Sok. No.:7/236-237 İskitler / ANKARA

Kütüphane Bilgi Kartı

Köksoy, Fulya.

Küresel Politikalar ve Bölgesel Dönüşümler / Fulya Köksoy

1. Basım. XII + 430 s. 16x23,5 cm. Kaynakça var, dizin yok.

ISBN:

E-ISBN

SAYIN HOCAM ÜÇ ANAHTAR KELİME YAZAR MISINIZ.

Genel Dağıtım

ATLAS AKADEMİK BASIM YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: Bahçekapı mh. 2465 sk. Oto Sanayi Sitesi No:7 Bodrum Kat Şaşmaz-ANKARA - siparis@nobelyayin.com-

Telefon: +90 312 278 50 77 - **Faks:** 0 312 278 21 65

E-Satış: www.nobelkitap.com - www.atlaskitap.com - **Bilgi:** esatis@nobelkitap.com - info@atlaskitap.com

Dağıtım ve Satış Noktaları: Alfa Basım Dağıtım, Arasta, Arkadaş Kitabevi, D&R Mağazaları,

Dost Dağıtım, Ekip Dağıtım, Kıda Dağıtım, Kitapsan, Nezih Kitabevleri, Pandora, Prefix, Remzi Kitabevleri

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM YAZARLARI.....	III
ÖN SÖZ.....	VII
TEŞEKKÜR.....	XV

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

BÖLÜM 1

ABD TRUMP DÖNEMİ HİNT-PASİFİK POLİTİKASI

GİRİŞ.....	3
Coğrafi Açıdan Hint-Pasifik Bölgesi	3
Hint-Pasifik Bölgesinin Uluslararası Politika Açısından Önemi	5
ABD: Asya Pasifik Stratejisinden Hint-Pasifik Stratejisine Geçiş	7
Hint-Pasifik Bölgesinde ABD'nin İttifak İlişkileri	12
Hint-Pasifik Bölgesinde Savaş Olasılığı ve Olası Sonuçlar	14
SONUÇ.....	22
KAYNAKÇA	23

BÖLÜM 2

TRUMP DÖNEMİ ABD'NİN KUZEY KORE VE GÜNEY KORE POLİTİKASI

GİRİŞ.....	27
ABD-Kore İlişkilerine Tarihsel Bakış.....	28
ABD'nin Kore Yarımadasına Bakışı	30
Kuzey Kore-Güney Kore Zirvesi: Panmunjom Zirvesi	32
Kuzey Kore-ABD Zirvesi 2: Vietnam 27-28 Şubat 2019	38

**AMERİKA BİRLEŞİK
DEVLETLERİ**

1.

B Ö L Ü M

ABD TRUMP DÖNEMİ HİNT-PASİFİK POLİTİKASI

Aşkın İnci Sökmen Alaca

GİRİŞ

Dünyanın yeni ağırlık merkezi Hint-Pasifik bölgesi bu bölümün konusunu oluşturmaktadır. ABD tarafından 2017’de kabul edilen “Özgür ve Açık Hint-Pasifik Politikası”, dış politikasında yeni bir eksen göstermektedir. Bölgenin jeopolitik, jeoekonomik ve jeostratejik önemine değinilerek, ABD’nin politikası anlatılacak ve bu politika kapsamında öngördüğü ve uygulamaya geçirdiği faaliyetler belirtilecektir. Bölüm, bu bölgede bir savaş olasılığı ve sonuçlarının analizini yaparak, genel değerlendirme ile sonuçlandırılmıştır.

Coğrafi Açidan Hint-Pasifik Bölgesi

Hint-Pasifik bölgesi, uluslararası politika alanında 2017 yılından itibaren, Amerikan stratejik belgesiyle önem kazanmıştır. Bu bölge kapladığı alan, Hint Okyanusu ile Batı ve Merkez Pasifik Okyanuslarının birleşmesi; Doğu Asya, Güney Asya, Güney Doğu Asya ve Okyanusya bölgesini ortak bir sınıra dâhil eden, içerisinde yer alan ülkelerin ekonomik, askerî ve siyasi güçleri bakımından dünyanın en önemli jeostratejik, jeoekonomik ve dünya güç merkezi bölgelerinden biri hâline gelmiştir. Pasifik ve Hint okyanuslarının, Malakka Boğazı noktasında ticaret, alt-yapı ve diplomasiyle birleştiği alandır. Antik dönemde Akdeniz ve 20. yüzyılda Atlantik Okyanusu gibi 21. yüzyılda Hint-Pasifik deniz bölgesi, uluslararası başat deniz yolu olarak ön plana çıkmıştır. Asya, Afrika,

Avrupa, Okyanusya ve Amerika kıtaları arasında enerji ve ticaret konusunda küresel anlamda bağlantıyı gerçekleştirmektedir. Coğrafi açıdan Hint-Batı Pasifik, Hint-Pasifik Asya olarak da anılmaktadır. Tek bir bütünleşmiş jeopolitik alan adı olarak Büyük Hint Okyanusu kavramını da kullananlar vardır (Raja Mohan, 2012: 212). Yaklaşık 38 ülke, dünya karalarının %44'ü ve dünya nüfusunun %65'i bu bölgede yer almaktadır (De, 2018).

Şekil 1: Hint-Pasifik Bölgesi Haritası

Kaynak: (Kumar, 2014).

Hint Okyanusu ile Pasifik Okyanusunun batı ve merkezî alanlarını içine almaktadır. Kendi içinde alt bölgeler olarak Merkez-Doğu-Batı Hint-Pasifik olarak üç alt bölüme ayrılmaktadır. Merkez Hint-Pasifik Bölgesinde iki okyanusu birbirine bağlayan birçok boğaz ve deniz bulunur. Bunlar Endonezya takımadaları, Güney Çin Denizi, Filipinler Denizi, Avustralya'nın kuzey kıyıları, Yeni Gine'yi çevreleyen denizler, Mikronezya, Yeni Kaledonya, Solomon adaları, Vanuatu, Fiji ve Tonga adalarıdır. İki okyanus arasında merkezî konumdaki bu alan geniş bir deniz çeşitliliğine de sahiptir. Doğu Hint-Pasifik sınırları içerisinde volkanik ada niteliğindeki Marshall adalarından başlayıp, merkez ve güneydoğu Polinezya, Easter adası ve Hawaii yer almaktadır. Batı Hint-Pasifik bölgesiye Hint Okyanusunun batı ve merkez bölümlerini kapsamakta, bu alan içerisinde Afrika'nın doğu kıyıları, Kızıldeniz, Aden Körfezi, Arap denizi, Bengal körfezi ve Andaman denizi, Madagaskar, Şeyşeler, Comoros, Mascare adaları, Maldivler ve Chagos takımadaları yer almaktadır.

Bölgenin sınırları çok değişken yapıdadır. Çoğu kaynak da Hint-Pasifik bölgesi, kuzeyde Japonya, güneyde Avustralya, doğu da Batı Pasifik adaları ile batıda Hindistan'ı içine alan bölge olarak gösterilmektedir. Afrika'nın Doğu kıyıları da sınırlar içerisinde yer almaktadır. Çin/Afrika'nın bölge sınırları içine dâhil edilme/çıkarılmaları, bu yeni jeopolitik alanı, bir güç rekabet alanı olarak inşa eden politikacılar tarafından yapılmaktadır. Amerika'nın dâhil olmadığı bu alansal tanıma rağmen, askeri ve ittifak ilişkileri ile uluslararası politika gündemine yeni jeopolitik alan olarak taşıyan ülke olarak ABD'de bölgenin bir parçası kabul edilmektedir. Bölge Amerikan hükûmeti için, ulusal çıkarı açısından stratejik birincil öneme sahiptir. Pasifik bölgesinde bir ülke olarak, ABD beş eyaleti ile Hawaii, California, Washington, Oregon ve Alaska, adalar Guam, Amerikan Samoa, Wake adası ve Kuzey Mariana ile yer almaktadır. Amerikan yönetimi tarafından, dünyanın yeni ağırlık merkezî olarak görülmektedir. Nitekim ABD, dış politikasının eksenini Orta Doğu'dan bu bölgeye yönlendirmiştir. Çinli yetkililer ise Hint-Pasifik bölgesinin çok fazla Amerikan etki alanlarını yansıttığı için bu tanımlı kullanılmaktan kaçınılmaktadırlar.

Hint-Pasifik Bölgesinin Uluslararası Politika Açısından Önemi

2011 yılından itibaren jeopolitik çalışmalarda görülmeye başlanan, Hint-Pasifik bölgesi yeni bir kavramsallaştırma değildir. 1920 yılında ilk defa Alman jeopolitik uzmanı Karl Haushofer tarafından, "Indopazifischen Raum (Hint-Pasifik Alanı)" başlıklı akademik bir çalışmada ele alınmış, aralarında Tibet sınır olarak birbirinden bağımsız gelişen Hint ve Çin uygarlıkları incelenmiştir. O günün koşulları içerisinde her iki ülke, dünya gayri safi üretiminin %50'sinden fazlasını gerçekleştirmiş ve bu duruma deniz ve okyanus alanlarında faaliyetleri sonucu ulaşıldığı belirtilmiştir (Haushofer ve diğ., 2002). Haushofer'in değerlendirmeleri, günümüz Amerikan Hint-Pasifik stratejisine, Çin'e karşı denge unsuru olarak Hindistan ve Hint Okyanusunun dâhil edilmesine neden olduğu ileri sürülebilir. Nüfus ve teknolojik gelişmeler açısından birbirine çok benzeyen iki ülke, geçmişte İngiliz sömürgesi ve demokrasiyle yönetilen bir ülke olarak Hindistan, Amerika'nın rakibini dengelemek için stratejik ülke olarak seçilmiştir. 2013 Haziran ayında Amerika-Hindistan Güvenlik diyalog toplantısı sırasında, Hint-Pasifik Ekonomik Koridoru kavramı kabul edilmiştir. Hindistan, Myanmar üzerinden Doğu Asya, Güney

Asya, Güneydoğu Asya 'ya bağlanmıştır. Myanmar bir geçiş kapısı olarak stratejik önemdedir. Hindistan'ın 1992 yılında dış politikasında önem kazanan, "Doğu'ya Bak (Look East)", 2014 yılında "Doğu'yla Hareket Et (*Act East*)" olarak düzenlenmiş ve Asya Pasifik ülkeleriyle ekonomik, stratejik ve kültürel ilişkileri farklı düzeylerde arttıracak diplomatik bir girişim amaçlanmıştır (Kesavan, 2020). Aynı yılın eylül ayında Çin de "Bir Yol Bir Kuşak " projesini Kazakistan Nazarbayev Üniversitesi'nden dünyaya duyurmuştur.

Bölgenin jeostratejik önemi, büyük güç rekabeti içerisindeki ABD-Çin arasında yani Atlantik ve Pasifik bölgeleri arasında bir tampon bölge olmasından kaynaklanmaktadır. İlâveten deniz güvenliği konularını ön plana çıkararak, belli geçiş boğazları Babülmendep ve Malakka'nın stratejik açıdan önem kazanmasına ve bölgesel güç çatışma alanlarını özellikle Güney Çin Denizi ve Doğu Çin Denizi konularının da dâhil olmasına neden olmuştur.

Jeoekonomik açıdan dünyanın üç önemli ekonomisi ABD, Çin ve Japonya ve yeni yükselen ekonomik güçler olarak BRICS ülkelerinden Hindistan, Rusya ve diğer önem taşıyan Güney Kore ve Güney Doğu Asya Ülkeleri Birliği (ASEAN) ülkeleri de bölgede bulunmaktadır. En yoğun deniz ticaretinin gerçekleştiği limanların yer aldığı bu bölgede, küresel deniz ticaretinin %60'nun gerçekleştiği bilinmektedir.

Jeopolitik açıdan dünyanın en kalabalık nüfusuna sahip ülkeler olan Çin ve Hindistan'ın yer aldığı ve en fazla Müslüman'ın yaşadığı bir bölgedir. BM Güvenlik Konseyi'nin üç daimi üyesi ABD-Çin ve Rusya sınırlar içerisinde. Dünyanın nükleer güç kapasitesine sahip altı ülkesinin -ABD, Rusya, Çin, Hindistan, Pakistan, Kuzey Kore'nin- bölge sınırları içerisinde bulunması, uluslararası ve bölgesel güvenlik açısından bir nükleer savaş risk bölge alanını oluşturmaktadır. Alt bölgesel diplomatik oluşumlar ASEAN ve Dörtlü Güvenlik Diyalogu (Avustralya- Japonya- Hindistan-ABD) mevcuttur. Pasifik bölgesinde Fransa'nın siyasi yönetimi altında adalar bulunması ve Avustralya, Yeni Zelanda, Papua Yeni Gine, Solomon adaları ve Tuvalı İngiliz Milletler Topluluğu üyesi olması hem İngiltere hem de Fransa'nın bölgeye dâhil olmasına neden olmaktadır. İdeolojik açıdan liderliğini ABD'nin yaptığı serbest piyasa, çoğulculuk, demokrasiyi içeren liberal dünya düzeni ve karşısında Çin'in kendine özgü komünist tek parti sistemine dayanan ekonomik açıdan kapitalist, sosyalizm modeli karşışlaşmasını da içermektedir. Aynı zamanda bölgede Kuzey Kore, Vietnam ve Laos komünist rejimleri de bulunmaktadır (Akansha, 2019).

ABD: Asya Pasifik Stratejisinden Hint-Pasifik Stratejisine Geçiş

Bu bölgeye ait bir ülke olarak kendini tanımlayan ABD için, öncelikle ulusal güvenliği ve dünyadaki gücünün devamlılığını muhafaza etmek ve bölgede kendisine rakip/düşman olabilecek ülke/ülkelerin ortaya çıkmasını engellemek birinci önemli strateji olarak belirlenmiştir. Tarihsel açıdan II. Dünya Savaşı, Vietnam Savaşı ve Kore Savaşı ile Pasifik bölgesinde üç savaşa katılan Amerika; ekonomi, jeostrateji ve güvenlik/savunma temelli bir stratejik plan çerçevesinde bölgedeki nüfuzunu güçlü tutmaya devam etmektedir.

ABD eski Başkanı Barack Obama döneminde, dünyanın yeni ekonomik ve siyasi güç merkezi olan Asya bölgesi ve Çin'in yükselişi karşısında, liderlik ve güç değişimi nedeniyle geliştirilen Asya-Pasifik politikasını, 2017 seçimlerini kazanan yeni Başkan Donald Trump "Özgür ve Açık Hint-Pasifik Politikası (*Free and Open Indo-Pacific-FOIP*)" olarak yeniden biçimlendirmiştir. Asya Ekonomik İşbirliği Forumu (APEC) 2017 Vietnam toplantısında duyurulan bu politika, bölgedeki tüm ülkelerin egemenlik haklarına saygı duyarak, sorunları barışçıl bir biçimde çözme, uluslararası hukuk kurallarına uygun, serbest ve adil ticarete dayalı ekonomik gelişmeyi hedeflemektedir. Özgür ifadesiyle tüm ülkelerin ulusal gücüne bakılmaksızın iştirak edebilecekleri, serbest kelimesiyle de hiçbir devletin engellemesi olmadan sürdürülebilir gelişmenin devam etmesi ilişkilendirilmiştir. Her iki kavramın da Çin'in bölgede yapmak istediği tek taraflı egemenlik haklarını genişletme çabalarına karşı konulmuş olduğu görülmektedir. İlaveten herhangi bir devletin, tek başına Hint-Pasifik bölgesini kontrol etmesinin engelleneceği belirtilmiştir (FOIP, 2019: 3-4). ABD'nin 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde, bölge sınırları Hindistan'ın batı sahillerinden Amerika'nın batı sahillerine kadar uzanan, dünyanın en büyük nüfusunu barındıran ve ekonomik açıdan en güçlü alan olarak yer almaktadır (NSS, 2017: 46).

Özgür ve Açık Hint-Pasifik Politikası, ekonomi-bölgesel yönetim-güvenlik olmak üzere üç konu temeline dayanmaktadır. Bölgenin dünya ekonomisi açısından en önemli alan olması, ekonomi güvenliğinin de önem kazanmasına neden olmuştur. Uluslararası deniz ticaretinin kesintisiz ve güvenli bir şekilde sürdürülmesi temel hedeftir. Malakka boğazı ve Aden Körfezi-Somali açıklarında deniz korsanlarının bulunması, konteyner ticareti için bir tehdit oluşturmaktadır. Sınırları belirli kurallara ve normlara dayalı bir bölge politikası üzerinden, hem dünya ekonomisinin devamlılığı hem de bölgedeki ülkelerin ulusal ekonomilerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması mümkün olacaktır.

Başkan Obama döneminde “yeniden dengeleme” politikası kapsamında Asya Pasifik bölgesi, aşağıdaki haritada sarı noktalı alanı kapsamaktaydı. Yeni geliştirilen Hint-Pasifik bölgesi ise kırmızı noktalı alanı göstermektedir. Bu alan Hint Okyanusu ve Hindistan’ın da eklenmesiyle hem Orta Doğu hem de Afrika’nın doğu kıyılarını da içine almaktadır. Dünya petrol sevkiyatının güzergâhını da içermesi bakımından önemli bir stratejik alan olarak belirmiştir.

ABD’nin “Özgür ve Şeffaf Hint-Pasifik Politikası” altı temel konudan oluşmaktadır: 1) Uluslararası suları ve hava sahasının engellenmeden herkese açık olması 2) Uluslararası ticaret ve yatırımlara yönelik engellerin ortadan kalkması 3) Siyasal liberalleşmenin bölgede sağlanması 4) Bölgede saldırgan davranışların engellenmesi 5) Dost hükûmetlerle iş birliği sağlanması 6) II. Dünya Savaşı sonrası ABD’nin kurduğu liberal düzenin devamlılığı (Roy, 2019: 9-10).

Şekil 2: Asya Pasifik ve Hint-Pasifik Bölgeleri

Kaynak: (Gopalaswamy ve Ramachandran, 2017).

1 Haziran 2019’da yayımlanan bu politika kapsamı içerisinde Çin ile ilgili olan bölümde, Çin’e karşı, ABD kendi gücünü arttırmaya çalışarak hem iç dengeleme hem de ittifaklar ve stratejik ortaklıklar geliştirme politikası izleyerek dış dengeleme stratejisini hayata geçirdiğini belirtmiştir (FOIP, 2019: 7-11). Çin, bölgedeki liberal bölgesel güvenliğe yönelik, askerî gücüyle egemenlik alanını genişleten, revizyonist bir ülke

olması bakımından tehdit olarak görülmektedir. Özellikle ABD, yeni politikasında, bölgedeki denizlerin ve hava sahasının güvenli olmasını istemektedir. Çin'in Güney Çin Denizinde, BM Deniz Hukuku tarafından onaylanmayan özel imtiyazlı hakları ve 2013 yılında Doğu Çin Denizi üzerinde uçuşa yasak bölge ilanının, ABD tarafından da kabul edilmediği bu politika ile ortaya koyulmaktadır. (FOIP, 2019: 8). Güney Çin Denizi sorunları açısından, bölgeye ulaşmak için Tayvan Boğazı ve Tayvan adası, Amerikan hükûmeti için stratejik bir öneme sahiptir. Tayvan Boğazı da Amerikan siyaseti için uluslararası sular olarak serbest geçişin sağlanması gereken ve burada uyguladıkları güç diplomasisini bu nedenle meşru kılan stratejik bir alandır. Çin'in Tayvan Boğazı'nda ve yakın çevresinde askerî varlığını arttırarak gerek Tayvan'ın bağımsızlığını gerekse bu olaya karışan üçüncü ülkenin caydırılmasına çalışıldığı ve Çin Hava Kuvvetleri'nin ada üzerinde sürekli uçuşları ve Doğu Çin Denizi'nde deniz tatbikatları Tayvan'a yönelik güç gösterisi olarak değerlendirilmektedir (FOIP, 2019: 31). Vietnam ve Filipinler'le kurduğu diplomatik ittifak ilişkisi de Tayvan sorunu dışında Güney Çin Denizi konusunda da Çin ile ABD'yi askerî açıdan karşı karşıya getirmektedir (Carpenter, 2006).

ABD açısından Çin adil olmayan, ekonomik istihbarata ve hırsızlığa dayanan, kredi vererek yeni bir bağımlılık ilişkisi yaratan, parasının değerini düşürerek uluslararası ticarette haksız kazanç elde eden, zorlayıcı uygulamalarla ülkeleri kendi çevresine toplayan bir devlet olarak görülmektedir. Kurallara dayalı uluslararası düzeni kendi çıkarları lehine revize etmek isteyen bu ülkenin, Hint-Pasifik bölgesini kontrolü altına alarak, Çin'in dünya lideri olmasına izin verilmeyeceğine dolaylı yoldan gönderme yapılmıştır.

Yeni küresel jeopolitik ortamda, Hint-Pasifik bölgesinin çok kutuplu siyasi yapısı, ABD-Çin arasındaki güç mücadelesi nedeniyle belirsizlik ve istikrarsızlık da yaratmaktadır. Çatışmaların iki güç arasındaki kara/deniz politik etki alanları rekabeti, kendi alan sınırları, yayılmacılık (Çin'in Tayvan'ı ilhak etmesi), çevreleme stratejisi (ABD'nin Çin'i füzelerle çevrelemesi), iç işlerine müdahale (Çin için Hong Kong, Tibet ve Uygur özerk bölgeleri) konularında çıkabileceği ileri sürülmektedir. Çatışmayla birlikte yeni ikili ve çoklu ittifak ilişkileri kurulması diplomatik çözüm alanları yaratmaktadır. ABD, Hint-Pasifik bölgesinde, Avustralya, Japonya, Filipinler, Güney Kore ve Tayland ile ittifak birlikteliği oluşturmuştur. Çin ise "Bir Yol Bir Kuşak" projesi kapsamında 51 ülke ile ekonomik iş birliği gerçekleştirmiş, Fransa, Almanya, İtalya ve İngiltere ile ciddi anlaşmalar yapmıştır. Ancak ABD'nin

coğrafi konumu, denizlerde Çin'den daha etkin bir konumda olmasını sağlayarak, Pasifik, Atlantik ve Hint okyanuslarını kontrol edebilmektedir. Küresel bir hegemon olabilme şartlarından biri olan küresel deniz gücü olma, Amerika'nın lehindedir. İki proje aşağıdaki haritada görülmektedir.

Şekil 3: Bir Yol Bir Kuşak Ülkeleri ve Hint-Pasifik Bölgesi Haritası

Kaynak: (Khadka, 2020).

Çin, kendini deniz gücünden çok bir kara gücü olarak düşünmüş ve Avrasya kıtasındaki hâkimiyetini dünya hâkimiyeti için kritik bölge olarak saptamıştır (Kaplan, 2012: 222). 1990'lardan itibaren Çin ordusu geliştirdiği "stratejik sınırlar" ve "yaşam alanı" kavramları ile devletin sınırlarını aşan, geniş bir alana yayılan başka ülkelerin egemenliğindeki topraklarda Çin'in ulusal çıkar hedeflerini gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Çin, milliyetçiliği ve coğrafyayı birleştiren ve "jeopolitik milliyetçilik" olarak adlandırılan bir dış politika ve güvenlik stratejisini uygulamaya koymuştur (Hughes, 2011: 602, 607). Deniz gücü olma konusunda Amerikalı tarihçi Alfred Thayer Mahan'ın görüşlerini dikkate alarak, Çin karakteristik özelliklerinde bir donanma oluşturulma hedefi gerçekleştirilmiştir (Diakidis, 2009: 43-46). Özellikle enerji ve ticari malların deniz yolu ile taşınırken güvenliğini sağlamak Çin ordusunun birincil görevleri arasındadır. Böylece geliştirilen "iki okyanus stratejisi" kapsamında; Güney Çin Denizi, Batı Pasifik ve Hint Okyanusu alanlarında donanma faaliyetleri yeteneklerini arttırmıştır (Kaplan, 2009: 53-54). Özellikle Tayland'dan Malezya ve Singapur yolu ile Endonezya'ya ulaşan karalar

arasındaki deniz köprü yolu, Güney Doğu Asya'ya ulaşma açısından stratejik bir alandır. Pasifik ve Hint Okyanuslarını kontrol altına almak isteyen bir ülkenin, bu bölgeyi kendi siyasi etki alanı içerisinde tutması gerektiği görüşü Çin yetkililerce benimsenmiştir. Çin lideri Xi Jinping'in yeniden jeopolitik alanı biçimlendiriyoruz ifadesi, bu stratejik alanı kontrol ederek hem önemli deniz yollarını, hem de Çin'i Endonezya'ya bağlayarak, bölgede bulunan orta büyüklükteki devletlere Malezya, Singapur ve Tayland'a nüfuz etme imkânı yaratmaktadır (Fallon, 2015: 140).

Enerjiye bağımlı ülke olarak Orta Doğu ve Afrika'dan gelecek gemilerin güvenliği için, Hint Okyanusu'nu etkin şekilde güvenli kılmayı, "İnci Dizisi Stratejisi" çerçevesinde belirlemiştir. Bu strateji kapsamında, stratejik konumu belirlenmiş limanların altyapılarının yöntemlerine sahip olma, deniz taşımacılığı şirketleri kurma ve deniz konteynerinde hâkim konuma gelme yer almaktadır. Aşağıda haritada İnci dizisi stratejisine uygun Çin'in yatırım yaptığı limanlar görülmektedir. Bu limanların ileride Çin ordusu için askerî üs olarak kullanılabileceği düşünülmektedir (Kaplan, 2009: 50-55). Küresel pazara erişim imkânı sağlarken, enerji nakil güvenliği ve Hint okyanusundaki ABD/Hindistan kontrol gücünü kırmaktadır. Malakka Boğazı geçiş güvenliğine alternatif, Pakistan'ın güneybatısındaki Belucistan eyaletindeki Gwadar limanının işletme yönetiminin alınması, ABD/Hindistan politikasına karşı çok önemli bir stratejik hamledir (Khurana, 2008: 4).

Şekil 4: Çin'in İnci Dizisi Stratejisi ve Etkin Liman Noktaları

Kaynak: (Pejic, 2016).

Hint-Pasifik bölgesinde Çin'den sonra ikinci ülke Rusya olarak gösterilmiş, Ukrayna olayları sonrası politik izolasyonunu Asya bölgesinde ekonomik, askerî ve diplomatik ilişkilerini artırarak azalttığına değinilmiştir. ABD-Çin arasındaki rekabet ve ticaret/finans savaşları sırasında, tarafsız üçüncü bir ülke olarak hareket etme eğilimindedir. Diğer bir ülke ise Kuzey Kore'dir. Kıtalar arası balistik nükleer füze denemeleri gerçekleştiren ve menzili ABD kıtasına ulaşabilen komünist rejim, ABD için bir ulusal tehdit sayılmaktadır. Ülkeyi nükleersizleştirme ve güney ile birleştirme hem Kore yarımadası ve bölge hem de ABD için birincil önceliklidir.

Hint-Pasifik Bölgesinde ABD'nin İttifak İlişkileri

Hint-Pasifik bölgesinde ABD, ulusal hedeflerini gerçekleştirmek için, hazırlıklı olma, ülkelerle iş birliğini artırma ve bölgesel network kurma olarak üçlü bir strateji belirlemiştir. Çin'in bölgede ekonomik ve askerî olarak güçlenmesini kendi çıkarlarına karşı bir rakip/tehdit gören, bölgedeki Amerikan politikalarına yakınlık duyan ülkelerle ekonomik, askerî ve savunma alanlarında iş birliğini geliştirmek üzere yoğun bir çaba harcanmıştır. Japonya, Hindistan, Avustralya birincil öncelikli ülkeler olarak belirlenmiştir. İlâveten Güney Kore, Filipinler, Tayland, Singapur, Vietnam, Endonezya, Malezya, Tayvan, Yeni Zelanda ve Moğolistan ile de iş birlikleri güçlendirilmeye çalışılmıştır. Komünist Vietnam ile iş birliği kurulması, Amerikan dış politikası açısından bir dönüm noktasıdır. Tüm bu ülkeler arasında en kritik ülke, Çin'in birincil yayılma stratejisi üzerinde olan Tayvan'dır. Ülke içerisinde de bağımsızlık ve birleşme yanlıları olarak ikiye ayrılmış bulunan bu ülke, Çin ile ABD'yi askerî açıdan karşı karşıya getirebilecek sıcak çatışma konusu olarak görülmektedir. Pasifik ve Hint Okyanusu bölgesinde ada hâkimiyetleri bulunan Birleşik Krallık, Fransa ve Kanada da ABD'nin inşa etmek istediği bölgesel güvenlik networkü içerisinde düşünülmektedir. Çin karşıtı ittifak ilişkileri, Soğuk Savaş'ta olduğu gibi katı bir bloklaşma değil, ekonomik anlamda Çin'in sunduğu fırsatları değerlendiren, aynı zamanda güvenlik ve savunma konularında ABD ile iş birliği hâlinde olan bir karşıtlık ya da dengelemedir.

Güvenlik konusunda en önemlisi, Çin'e karşı stratejik bir ittifak olarak, hem çevrelemek hem de Asya'da tek hâkim olmasını engellemek için, Avustralya-Japonya-Hindistan-ABD'nin oluşturduğu Dörtlü Güvenlik Diyalogu ya da Güvenlik Elması (QUAD-Diamond Alliance) oluşumudur. Asya'da Çin egemenliğinde tek kutuplu bir yapının oluş-

maması birincil önceliklidir. Bölgede deniz gücüne sahip demokrasilerin bir koalisyonu olarak da görülmekte, liberal dünya düzeni ve değerlerinin devamlılığı ve bölgede yayılması için de faaliyette bulunmaktadır. QUAD'a ABD-Japonya-Avustralya ve stratejik bir özerkliğe sahip Hindistan olarak "Üç Artı Bir" adı da verilmektedir (Doyle ve Rumley, 2019: 54). Hindistan, Soğuk Savaş döneminde "Bağılantısızlar" grubunun bir parçasıydı. BRICS içerisinde ve Çin-Rusya-Hindistan ile ekonomik iş birliğinin yanında, bir tarafın tam anlamıyla parçası olmadan dengeli bir şekilde QUAD içerisinde de yer almaktadır. Ülke ekonomik, savunma ve politik alanda stratejik iş birliği anlaşmalarını, Japonya (2000), Rusya (2000), ABD (2001), Çin (2005), Avustralya (2009) ile gerçekleştirmiştir. 1962 yılında yaşanan Çin-Hindistan savaşında, SSCB desteği nedeniyle, Rusya, ABD'den daha önemli bir stratejik partner ülke olarak görülmektedir (Hall, 2016: 278). Hindistan'ın izlediği dış politikada çoklu ittifakların bir parçası olarak görülmektedir. ABD'nin QUAD ile Çin'e karşı bir blok kurduğunu ileri süremeyiz. Çin ile ekonomik ilişkiler Japonya, Avustralya ve Hindistan'ın dengeli bir siyaseti tercih etmelerine neden olmuştur (Raja Mohan, 2017).

Hint-Pasifik bölgesinde barış ve kalkınmanın en önemli unsuru olarak, ABD-Japonya ittifak ilişkisi gösterilmiştir. Japonya; Kuzey Pasifik Okyanusunu, Japonya Denizi ve Doğu Çin Denizi bölgelerini kendi nüfuz alanı olarak görmektedir. Yeniden silahlanma yolunda ordusunu güçlendirirken güvenliğine yönelik tehdit algısında Doğu Çin Deniz'inde Çin'in izlediği politikalar, Rusya ile Kuril adaları sorunu ve topraklarına coğrafi yakınlığı bulunan Kore yarımadasında Kuzey Kore'nin nükleer faaliyetleri sayılmaktadır. Bulunduğu bölgede Rusya ile Kuril adaları, Çin ile Diaoyu/Senkaku ve Güney Kore ile de Dodko/Takeshima ada sorunları hâlen çözülmüş durumda değildir. Japonya, ABD'nin bölgedeki olası savaş ve savunma stratejisinde Çin ana kıtasına coğrafi yakınlığı nedeniyle önem taşımaktadır. Ülke toprakları üzerinde Amerikan donanma üsleri ve ordusu bulunmaktadır. Tayvan açıklarında bulunan Japonya'ya ait Okinawa adasında dinleme sistemleri ve Amerikan ordu birlikleri ön cephede en stratejik askerî görevleri sürdürmektedir. ABD-Güney Kore ve Japonya arasındaki üçlü savunma anlaşması, Avustralya ile 2007 güvenlik anlaşması, Hindistan ile 2000 yılında hem stratejik iş birliği hem de QUAD içerisindeki beraberlik, Çin'in ekonomik ve askerî yükselişine karşı Japonya'nın dış dengeleme politikaları olarak değerlendirilebilir.

Eski İngiliz sömürgesi Hindistan, bölgesel güç olarak ABD tarafından ön plana çıkarılırken ikinci en büyük dünya nüfusuna sahip, düşük

işgücü, yüksek teknoloji çalışmaları nedeniyle, söz konusu ülkenin 2050 yılında dünya ekonomisinin lideri olarak da adı geçmektedir. Hindistan, Hint okyanusunu kendi jeopolitik etki alanı olarak görmektedir. Dış politikada milletçi bir çizgi izleyen ülke, aşırı sağcı ulusalcı siyasi görüşün “Büyük Hindistan (Akhand Bharat)” ideali çerçevesinde Pakistan, Butan, Nepal, Bangladeş, Afganistan ve Burma ile birleşme düşüncesine sahiptir. Arthashastra Chanakya tarafından geliştirilen bu idealde bölgedeki ülkelerin tek bir yönetim altında olması düşünülmüştür (Parekh, 2016). Hindi milliyetçiliği üzerine inşa edilen bu idealde, seküler bir devlet yapısı ancak farklı dinlerin bir arada yaşamasına izin verebilir. Adı geçen ülkelerde, Budist milliyetçiliği hâkim olursa birleşme gerçekleşmesi zor gözükmektedir. Aynı Hindistan, Çin ile ekonomik iş birliği içerisinde olarak “Chindia” olarak tanımlan Hint-Çin pazarlarının ekonomik ortaklığı kavramı içerisinde de yer almaktadır (Ramesh ve Talbott, 2016).

Avustralya, Güney Pasifik bölgesini kendi nüfuz alanı olarak görmektedir. Güney Pasifik adaları ve Güneydoğu Asya’da ilişkilerine önem vermektedir. Çin, Avustralya’nın en büyük ticaret ortağıdır ancak ülke ekonomik ve savunma/ulusal güvenlik açısından ABD’ye daha çok bağımlıdır. Beş göz oluşumu altında ortak istihbarat paylaşımı iki ülke arasında yapılmaktadır. Irak, Afganistan ve Suriye, ABD operasyonlarına destek vermiştir. Amerika’nın Avustralya’da madencilik, tarım ve şirket bazında Çin’den daha fazla yatırımı bulunmaktadır. SARS-Covid 19 salgını ülkede Çinli ve Asyalı bireylere yönelik ırkçı eylemleri artmıştır. Beyaz Anglosakson kimliğini, Asya’dan ülkesine gelen göçler nedeniyle bir tehdit olarak görmektedir (Global Times, 2020).

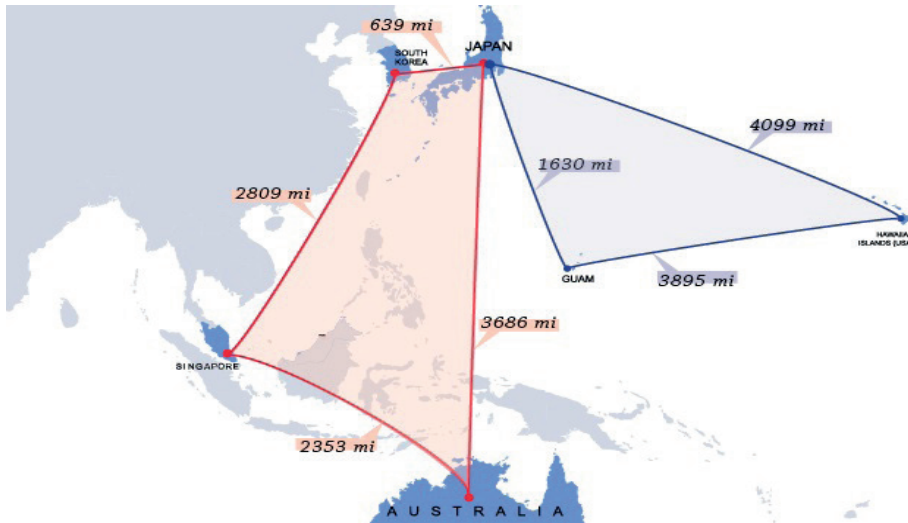
Hint-Pasifik Bölgesinde Savaş Olasılığı ve Olası Sonuçlar

Pasifik Okyanusu ve Hint Okyanusu bölgeleri, ABD için iki ayrı stratejik öneme sahiptir. Pasifik bölgesinde 1898 yılında İspanyol hükûmetiyle yapılan ve kazanılan savaş sonrası, Amerika Birleşik Devletleri, Hawaii adasını da alarak bir güç konumuna gelmiştir. Coğrafi ve jeopolitik açıdan bölge, Amerikan askerî kuvvetlerinin kolay operasyon yapmasına imkân veren bir yapıdadır. Amerika için Pasifik bölgesi sınırları Alaska ve Kuzey Kutup bölgesinden başlar, Avustralya’ya doğru uzanır. Ülkenin 50. Eyaleti olan Hawaii bu alanın tam ortasında merkezde yer alır. Pasifik bölgesindeki operasyonlarda, Kuzey Kutup bölgesine giriş sağlayan Alaska ve Batı kıyıları iki kilit bölgedir. Pasifik bölgesini ulusal güvenlik açısından önemli bir alan hâline getiren, ABD’nin batı sahilleri ve bu sahillerde yer

alan şehirleridir. Teknolojinin gelişmesiyle mesafeler önemini ortadan kaldırırken uzay kabiliyetleri ve uzun menzilli füze sistemleri ise Amerikan ana kıtasının korunmasını risk altına sokmuştur.

Hint Okyanusu ise Orta Doğu ve Afrika'dan gelen enerji hattının geçiş güzergâhı olduğu için, burada yaşanacak bir sorun tüm enerji ihtiyacını sekteye uğratabilir. En büyük rakibi Çin, enerji konusunda dışa bağımlı bir ülkedir. Orta Doğu ile Afrika ekonomisinin devamlılığı için öncelikli alanlar içerisinde. ABD ile Çin'in kıyasıya rekabet ettiği şu dönemde sonucu belirleyecek en kritik bölge olarak düşünülebilir.

Hint-Pasifik bölgesinde konuşlanan Amerikan komutanlığı USINDOPACOM geniş bir alan üzerinde faaliyet göstermektedir. Amerika'nın askerî savunmada mümkün olduğunca Asya ve Hindistan'a yakın kendi mülkiyetindeki adalar, Guam ve Diego Garcia gibi ve üsleri bulunduğu ülkelerle (Japonya, Avustralya gibi) kendi ülkesine doğru geliş durdurmaya çalışmaktadır. Savunmanın orta noktasında Hawaii adası yer almakta ve eğer düşman güçleri bu hattı hızlıca geçerse Amerika'nın doğu sahilleri risk altına girmektedir. Bu nedenle Hawaii adası, Guam ve Japonya topraklarını birleştiren bir stratejik üçgen karşı koyma güç alanı ve Güney Kore, Avustralya, Singapur ve Japonya toprak alanlarını birleştiren eşkenar dörtgen alanda manevra alanı olarak, ABD savunma hattında düşünülmüştür (Laird ve diğer., 2013)

Şekil 5: ABD'nin Savunma Üçgen ve Eşkenar Alanları

Kaynak: (Timberlake ve Laid, 2014).

Hint-Pasifik bölgesinde ABD dâhil Çin, Rusya, Hindistan, Pakistan, Kuzey Kore olmak üzere altı nükleer silaha sahip güç bulunmaktadır. Hindistan dışında, Çin-Rusya-Kuzey Kore ittifakı içerisinde bir nükleer füze savaşında, Amerikan savunması yetersiz kalabilir. Soğuk Savaş döneminde birebir ülke ile girilen füze silahlanması daha kolay bir savunma sağlayabilmekteydi. Ancak şu an üç ülke ve aynı anda atılan füzeleri etkisiz hâle getirebilecek çoklu mekanizma sisteminin bulunmaması, ABD'nin nükleer füze ateşlemesinde ikinci vuruş kapasitesini hayata geçirebilecek imkânı yaratmayabilir. ABD'nin isabet alarak yenilgiye uğraması mümkün olabilir.

Bu nedenle Kuzey Kore'nin nükleersiz bir ülke hâline getirilerek tehdit olmaktan çıkarılması önem kazanmıştır. Ülkenin nükleer başlık kabiliyetli kıtalar arası balistik füze (ICBM-menzili 5000/5500 km) ve denizaltından atılan balistik füze (SLBM) denemeleri bu politikanın hayata geçirilmesine neden olmuştur. 2019 yılı içerisinde Amerikan Başkanı Trump ve Kuzey Kore lideri Kim Jong-un arasında Kuzey Kore'nin nükleer silahlardan arındırılması konusunda, ikili görüşmeler istenilen sonucu sağlamamıştır. Kuzey Kore liderinin sağlık sorunu yaşaması ve liderliği sürdürülebileceği netlik kazanmamışsa da bu konu ABD için ciddi bir önem arz etmektedir. Planlar içerisinde Kore Savaşı ile istenilen sonucu elde edilemeyen, iki ülkenin tek bir ülke olarak birleşmesi hedefi, Kim Jong-un sonrası yeni bir lider ile muhtemel hâle gelebilir. Güney Kore demokrasi modelinde, Amerikan müttefiki yeni Birleşik Kore, Kore yarımadası ve ABD ulusal güvenliği için bir tehdidin ülkenin olumlu yönde değişmesiyle bertaraf edileceği düşünülmektedir.

Çin, askerî anlamda asimetrik taktiklere dayalı, denizaltı filosu, uzayda uydu savaşı tatbikatları, hava savunma sistemi olarak A2/AD geçit vermeme stratejisini uygulayan, Amerika ile olası bir savaşa hazırlıklı hâle gelmeye çalışmaktadır. Japonya gibi ekonomik bir güç ancak uluslararası politikada etkisi olmayacağı düşünülen ve desteklenen Çin, bu plana uygun dünya ekonomisinin üretim merkezi rolünü üstlenmiş ve uluslararası alanda Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi daimi üyesi olarak çok yönlü iş birliğine dayalı, barışçıl yükselme, iç işlerine karışmama prensibini belirleyen bir dış politika izlemiştir. Aslında hedeflenen ABD ve Çin'in birlikte dünya ekonomisini yönetmesidir. Birbirine ekonomik açıdan bağımlı iki ülke, Sars Covid-19 salgını sonrası, iyice gerginleşen hatta ABD tarafından komple bitirilmesi düşünülen bir süreç girmişlerdir. Amerikan Trump hükümeti, tespit edilen Çin'in askerî ve stratejik teknoloji alanındaki casusluk faaliyetlerine ilaveten, gizli uzay,

yapay zekâ ve genetik/biyoteknoloji çalışmalarına şüphe ile yaklaşmakta ve Çin'i ulusal güvenliği için tehdit olarak görmektedir. 2017 Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinde stratejik rakip olarak tanımlanan Çin, Kuzey Kore konusunda olduğu gibi iş birliği yapılan ancak ekonomik alanlarda rekabet edilen bir devlet olarak görülmüştür. Sars Covid-19 salgınında sorumlu tutulması için ciddi çaba gösteren Amerikan hükûmeti, Çin ile ilgili şüphelerini bu hastalıkla tüm dünyaya da kabul ettirmiş gibi görünmektedir. Otoriter kapitalizm modelinin lider ülkesi olarak Çin, liberal siyasi düzenin dünyada zayıflamasına da neden olarak gösterilmektedir. ABD içerisindeki küreselleşme ve ulus devlet ve yeniden güçlü ABD korumacı politika yanlıları arasındaki mücadelenin sonucunu bekleyen Çin, revizyonist bir yeni dünya düzeni oluşturacak yapısal güç olarak görülmektedir. Birçok konuda İngiliz-Amerikan çıkarlarının ters düşmesi, İngiliz-Yahudi küresel sermayenin Çin'den yana tavır alması bağlamında yalnızlaşan ABD'nin ekonomik ve siyasi gücünün azalacağı öngörülmektedir. Dünya ekonomisi için Çin-Hindistan birlikteliği ön plana çıkmaktadır. Dünyanın en büyük nüfuslu yükselen iki gücünün ABD ekonomisini, Joseph Nye'nin (2016) Amerikan Yüzyılı Bitti mi? kitabında belirttiği gibi üçüncü sıraya yerleştireceği düşünülmektedir.

ABD'nin gücü düşüşe geçerken Çin ile sıcak bir çatışmaya girmeden önce, Çin'i bugün önemli bir güç hâline getiren ekonomisinde sorunlar yaşayabileceği düşünülmüştür. Büyüme oranının azalması, yüksek enflasyon, üretim maliyetlerinin yükselmesi ekonomik açıdan Çin'i sarsabilir. Dünya ekonomisinin resesyona girmesi, ulusal ekonomilerin daralması ve ulus devletlerin ekonomik açıdan çökme noktasına gelmesi Çin'i de olumsuz etkileyecektir. Uzmanların senaryoları arasında büyük doğal felaketler yaşaması, daha önce Sars ve günümüzde Sars Covid-19 gibi halk sağlığını tehdit eden krizlere maruz kalması, herhangi bir ülke ile girilen silahlı çatışmada ya da kendisiyle ilgili iç istikrar konularında başarısız olması gibi karşı politikalar da düşünülmüştür. Hong Kong olayları buna örnektir. Küresel liderlik konusunda gücünün sorgulanabileceği, ekonomik, toplumsal, siyasi alanda her olaya maruz bırakılabilecek bir operasyon Çin'e yönelik uygulanmaktadır. Ülke içerisinde liderin sorgulanması, eylemleri, politikaları ve başarısızlıkları da ABD'nin görmek istediği olaylardır. Ayrılıkçı ve bağımsızlık talepleri olan özerk bölge olaylarını Tibet, Sincan Özerk bölgesi gibi yoğun baskı politikasıyla bastırması, tek parti sistemine sahip Çin Halk Cumhuriyeti'nin dünyada insan hakları konusunda başarısız olmasına neden olmuştur. Yetkileri, kurucu lider Mao kadar arttırılan Xi Jinping'i ise bir imparator olarak da görenler vardır (Laird ve diğer., 2013).

Hâlen dünyanın en güçlü ordusu ve savunma yapısına sahip ABD, Kuzey Kutup bölgesinin erimesiyle oluşacak deniz seviyesi yükselmelerinde, Pasifik bölgesinde konuşlandığı adaları kaybetme riski ile karşı karşıyadır. İlâveten Sars Covid-19 salgını, açık denizde bulunan ve nasıl bulaştığı çözilemeyen USS Theodore Roosevelt uçak gemisi mürettebatında hastalık görülmesine neden olmuştur. Denizdeki gücü, olası bir virüs karşısında etkisiz kalabildiği ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde adalara yayılabilecek salgın başta Guam, Mariana, Wake, Midway, Hawaii, Johnston, Howland Baker, Palymra, Jarwis adalarındaki yaşamı sonlandırabilir. Amerikan Batı sahiline ulaşımındaki engelleri sıfırlayabilir. İlâveten, daha önceki savaşlarda deneyimlediği Pasifik Okyanusunda çıkan tayfunlar hava ve deniz savunmasını zayıflatabilir. Savaşları kendi ana karasında deneyimlemeyen ve askerî gücünü dünya geneline, çeşitli komutanlıklar altında dağıtan Amerikan ordusu, 2020 yılında ortaya çıkan yeni güvenlik tehditleri kapsamında Pasifik bölgesi ulusal güvenliği için risk taşımaktadır.

Pasifik bölgesinde olası savaşta Rusya, sahip olduğu yaklaşık 6500 nükleer başlıklı füze ile kilit bir ülke konumundadır. II. Dünya Savaşı sırasında, savaşın kaderini müttefikler lehine değiştiren Sovyetler Birliği gibi, nükleer güç kapasitesi gelecek savaşları da belirleyecektir. Amerikan hükûmeti, Soğuk Savaş dönemi Çin Halk Cumhuriyeti lideri Mao Zedong ile Sovyetler Birliği lideri Joseph Stalin arasındaki gerginliği kullanarak, 1972 yılında Başkan Richard Nixon Çin'i ziyaret ederek, Çin ekonomisinde serbest kapitalizme geçişin öncülüğünü ve Doğu Blokunda bir çözümü başlatmıştır. Rusya'nın yakın çevre olarak adlandırdığı eski Sovyetler Birliği bünyesindeki ülkelerde Çin ekonomik açıdan güçlü bağlar kurmuş, Avrasya bölgesinde etkin konuma, Rusya'nın izin vermesiyle gelmiştir. Soğuk Savaş stratejisini bu sefer Rusya'yı yanlarına çekerek, Çin'in Avrasya bölgesindeki faaliyetlerini sonlandırmayı hedefleyen bir politikaya uygulanmaya çalışılmaktadır. Charles A. Kupcan'ın (2010) *Düşmanlar Nasıl Dost Olur?* (How Enemies Become Friends) kitabını anımsatan bu politika değişikliği Rusya için zor gözükmektedir. Vladimir Putin ve Donald Trump arasındaki yakın diyalog, Amerikan seçimlerinde Rusya desteği iddiaları ve başkanın azledilme sürecine getirilmesiyle soğuk bir mesafede devam etmektedir. Rusya'nın Pasifik bölgesinde olası savaşta yanında olması stratejik bir değer taşıırken, Demokrat Parti üyeleri bunu engellemek için çok yoğun çaba sarf etmiştir. Ekonomik açıdan Rusya ekonomisini, Suudi Arabistan'a yapılan baskı ile düşürülen petrol fiyatları üzerinden %4 küçültmeyi başaran Demokrat Obama yönetimi, Çin'i Rusya için vazgeçilmez kılmıştır.

Sovyetler Birliği'nin ekonomik olarak çöküşünün bir daha tekrarlanmaması için, Putin hükûmeti devletçi kapitalizm uygulamaları yürütse de 2015 Ukrayna krizi sonrası uygulanan yaptırımlar ve düşen petrol fiyatları süreci zorlamaktadır. Dünya ekonomik lideri olacak bir ülkeyi, kişisel dostluğuna rağmen ekonomisini yıpratın bir ülke lehine terk etmesi Putin için rasyonel bir seçenek olarak görülmemektedir.

Amerikan iç siyaseti içindeki sert kutuplaşmalar, Çin yanlısı küreselci grupların baskın olmak için çabaları, derin ekonomik borç içindeki ülke ekonomisini daha da kötüleştirmektedir. Amerikan Savunma Bakanlığı Pentagon'un 2019 yılında hayata geçirdiği Uzay Komutanlığı, Başkan Ronald Reagan dönemi Stratejik Savunma Girişimi projesinin bir devamı niteliğindedir. Temel olarak askerî uydularını koruma altına almayı hedeflerken füze savunma sistemi içinde önemli olacağı düşünülmektedir. Ancak Çin ve Rusya bir uzay gücü olarak, bu komutanlığın faaliyetlerini etkisiz kılabilir. Pentagon'un Pasifik bölgesinde sınırlı hava ve deniz savaşı Çin'e karşı yürütülse de bu savaşın nükleer savaşa dönüşme ve Rusya'nın da bu savaşa dâhil olma olasılığı vardır. Deniz savaşında belirleyici olan denizaltılar olduğu için, Çin bu alanda kendini geliştirerek üstünlüğü lehine çevirmeyi hedeflemektedir. İlaveten 2017 yılında Güney Kore'ye konuşlandırılan Yüksek İrtifa Alan Savunma Sistemi (THAAD), radar olarak balistik füze erken uyarı sistemi Çin'i son derece rahatsız etmiştir. Füzelere ateşlendiği andan itibaren, ABD topraklarına ulaşma imkânı sağlayamadan yok olması öngörülmüştür. O yüzden denizaltının Amerikan kıyılarına yaklaşarak hedef vurma, karadan atılan füzedeki daha etkili olduğu düşünülmüştür. Bilgi edinme konusunda oldukça zor bir saha olan Çin topraklarında denizaltı üsleri en merak edilen askerî alanlar içerisinde. ABD-Çin arasındaki yoğun istihbarat savaşı, olası çatışma öncesi askerî güçlerin genel bir değerlendirilmesinin yapılması için kritik önemdedir. Amerikan hükûmeti farklı dönemlere ait Çin askerî yapılanması hakkındaki basına açık raporları hazırlayarak bu süreci takip ettiğini göstermektedir. Uzay komutanlığının kurulma nedenlerinden biri, Çin'in askerî uydulara yönelik geliştirdiği asimetrik savaş taktikleridir. Günümüzde Ruslar tarafından 2020 yılı başlarında denemesi yapılarak, askerî silah envanterine giren seston hızlı stratejik silah kategorisindeki Hipersonik füze sistemlerini etkisiz hâle getirecek bir savunma sistemi kurulmamıştır (C4 Defence, 2020). Çin, hızla bu füzeleri geliştirirken ABD de bu füzeleri ilk olarak Hawaii adalarından Kauai'de füze atış sahasında deneyerek, envanterine sokmaya hazırlanmaktadır. Karadan atılanların yanında denizaltılara yönelik denizden atılan hipersonik füze geliştirilmesi de planlanmaktadır (C4

Defence, 2020). Kısaca askerî dengeyi kendi lehine çevirmek için üç ülke arasındaki askerî savaş geliştirme rekabeti hızla devam etmektedir. 2020 yılındaki SARS Covid-19 virüsü, erkekleri daha çok hedef alan bir hastalık yapıcı olarak, savunma alanında bir ordunun savaşma gücünü devre dışı bırakacak ve savaş virüsü yayanın lehine değiştirebileceğinin sinyallerini göstermiştir. Medikal virüs istihbaratı bu nedenle ciddi önem kazanmış, geniş bir ağ içerisinde biyolojik laboratuvar çalışmaları ön plana çıkmıştır. Birden fazla savaş modelinin aynı anda kullanıldığı (düşük yoğunluklu ve konvansiyonel bir arada hibrit savaş, bilgi savaş, siber savaş, algoritmik savaş, elektromanyetik savaş, uzay savaş, nükleer savaş ve biyolojik savaş gibi) olası yeni bir Pasifik savaşında, Çin-Rusya-Kuzey Kore karşısında, ABD'nin kesin zafer kazanmasının güç olabileceği ileri sürülebilir.

ABD müttefik olarak, Avustralya, Japonya ve Hindistan'ı Hint-Pasifik stratejisi kapsamında belirlerken askerî açıdan ise nükleer güç Hindistan dışında güçlü rakip görmek zordur. Pakistan'ı nükleer bir güç hâline getiren Çin, Hindistan'ı ilk etapta durdurmayı yine bu ülke üzerinden planladığını göstermektedir. Japonya, 1937-1945 yılları arasında Çin'i işgal etmiş ve ciddi hasar vermiş bir ülkeydi. Ancak II. Dünya Savaş suçlusu olarak askerî açıdan zayıflatılmış bir Japon ordusu her ne kadar Amerikan desteği olsa da Çin karşısında bir kâğıttan kaplan olarak durmaktadır. Japon hükûmeti, Doğu Çin Denizi bölgesindeki tartışmalı adalar, kıta sahanlığı ve hava savunma bölgeleri konusunda Çin ile karşı karşıya gelse de ve Hint-Pasifik projesinde önemli bir aktör konumunda olsa da ABD için güvenilir ve istikrarlı bir müttefik olarak görülmemektedir. *Hint-Pasifik 2.0* adını verdikleri Çin ile SARS Covid-19 salgını sonrası kapsamlı bir iş birliğini sürdürme, Bir Yol Bir Kuşak projesi ile birleştirerek güçlü bir ekonomik alan yaratma kararı, Amerikalıların bu görüşünü doğrulamaktadır (Hosoya, 2019).

ABD diğer bir dengeleyici güç olarak, Winston Churchill'in, Batı ittifakı olarak düşündüğü üçlü blok yapıda, ABD ve Birleşik Avrupa Devletleri'ne ilaveten, ülkesinin liderliğinde kurulmuş olan CANZUK¹ idealini kullanmayı düşünmektedir (Larres, 1996: 20). Eski İngiliz sömürgesi olan Kanada, Yeni Zelanda ve Avustralya ile Birleşik Krallığın oluşturduğu CANZUK üyeleri ile 1950'lerde Sovyetler Birliği'ne karşı oluşturulan 5 Göz İstihbarat İttifakını Çin için hayata geçirmişlerdir (VPN Mentor, t.y.). Avustralya, yeni Amerikan üssü için seçilmişken donanması ile sürekli olası savaşa hazırlık yapmaktadır. 1606 yılında

¹ Bk: CANZUK için detaylı bilgi <https://www.canzuk.co.uk/>

Hollandalı kâşifler tarafından bulunan kıta, uzun süre İngiliz sömürgesi altında kalsa da Çinli nüfusun altın madenlerini işletmesi nedeniyle, ülkesinde ciddi bir Çin nüfusu da barındırmaktadır. Sydney’de Çin kültürünü yansıtan eserlere rastlanırken nüfusunu stratejik bir güç olarak kullanan Çin, adadaki askerî faaliyetleri de yakından takip etmektedir. Benzer şekilde Kanada’da özellikle Vancouver şeklinde yoğun bir Çin nüfusu yaşamaktadır. Çinli strateji uzmanı Sun Tzu’nun (2014), Savaş Sanatı kitabında belirttiği gibi, savaşımdan savaşı kazanabilmek için insan gücü bu ülkelerde önemli bir politik araç olarak kullanılmaktadır. Sadece iki okyanusta değil ülkelerin kendi içlerinde de Çin önleyici manevralar gerçekleştirilmektedir.

İlaveten CANZUK ülkelerinin İngiltere liderliğinde hareket etmesi, yakın dönemde başta Irak, Snowden dosyası, Çin politikası dâhil ABD ile ters düşen İngiltere’nin nasıl bir strateji izleyeceği çok önemlidir. II. Dünya Savaşı’na, Japon İmparatorluk Deniz Kuvvetleri’nin 7 Aralık 1941 sabahı Hawaii’ye bağlı Qahu adasında bulunan Pasifik filosuna saldırmasıyla katılan ABD, o döneme kadar savaşa müdâhil olmaktan çekinmiştir. Pearl Harbor saldırısı olmasa belki II. Dünya Savaşı’na hiç katılmayacak ABD’nin politikası, günümüzde İngiltere tarafından uygulanabilir. 2015 Birleşik Krallık Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi’nde, Londra’nın gelecekte Çin mallarının ve hizmetlerinin, bankacılık faaliyetlerinin, portföy yönetiminin merkezi olması hedeflenmiştir. Ekonominin dışında, küresel ısınma alanında, Afrika’da ekonomik kalkınma ve barış inşasında, terörizm, organize suçlar ve siber suçlar ve göç konusunda Çin ile ortak ikili iş birliği içerisinde olma amacı belirtilmiştir (National Security Strategy, 2016: 1213). Çin ile Osborne Doktrini kapsamında ‘İngiltere, Çin’in Batı’da en iyi partneridir.’ görüşü benimsenmiştir. Bu doktrin kapsamında, Çin ile daha özel ekonomik, siyasi ve diplomatik ilişkiler kurmak birincil ekonomik çıkarlar arasında yer almıştır (Economist, 2015). İngiltere, Çin’in önderliğinde Dünya Bankası’na alternatif Asya Altyapı Yatırım Bankası’nın kurucu üyeleri arasında bulunmaktadır. Çin, İngiltere’de ağırlıklı emlak ve altyapı alanlarında olmak üzere, eğitim, finans ve telekomünikasyon alanlarında da yatırımlar gerçekleştirmiştir. İngiltere, Çin’in üçüncü büyük ticari aracı kurumu Çin Merchant Bank’ın Londra’da şube açmasına izin vererek, ilk ticari platformunu Avrupa’da kurmasının önünü açmıştır (Le Corre ve Sepulchre, 2016). İngiliz-Yahudi küresel sermaye elitleri, Trump hükûmetine Amerika içerisinde cephe alırken böyle bir savaşta Amerika’ya destek verip vermeyecekleri tartışılabilir. Her savaş sonrası dünya düzeni yeni bir yapısal güçle belirlenirken savaş dışında kalmayı seçebilecek İngiltere yeniden

bir hegemonyacı devlet olarak, Çin'in arkasında dünya politikasına geri dönebilir.

Fransa-Rusya askerî yakınlığı dikkate alındığında ve savaşın cephesinin Avrupa'ya sıçramaması, Fransa'nın da NATO üyesi olmasına rağmen tarafsız kalmasına neden olabilir. Savaş sonrası hırpalanan Asya, ABD, Avrasya sonrasında güç olmayı planlayan, Fransa siyasi önderliğinde Avrupa önem kazanabilir. Avrupa Ordusu kurulma çalışmaları devam ederken NATO askerî kanadından ayrılıp sonradan yine giren Fransa için böyle bir politika alternatifler arasında olabilir. Pasifikte Fransa'ya ait küçük adalar bulunmakta ve bu nedenle Hint-Pasifik bölgesinde gelişmelerden direkt etkilenecek NATO ülkesi olarak izleyeceği politikalar, ABD'nin de olası bir savaşta geleceğini belirleyecektir.

SONUÇ

2017 yılında ABD resmî politikası hâline gelen, Özgür ve Açık Hint-Pasifik Politikası ile bölge, dünyanın yeni ekonomik ve güvenlik konularında yeni bir ağırlık merkezi olarak ortaya çıkmıştır. Dış politikasında eksenini Orta Doğu'dan bu bölgeye yönlendiren Amerikan hükûmeti, askerî güç ve ekonomik iş birliklerini arttırmayı hedeflemiştir. Çok kutuplu bir uluslararası sistemde dünya ekonomisinin liderliği için yoğun rekabet içerisinde olduğu Çin, nükleer tehdit gücü Kuzey Kore ve yeniden küresel konumuna gelen Rusya'nın nüfuz alanını genişletmesi Amerikan ulusal çıkarları için bölgenin önemini ortaya koymaktadır.

Farklı ülkelerle Soğuk Savaş benzeri bir rekabet anlayışı, bazı uzmanlar tarafından dile getirilse de artık birçok ülke katı bloklaşma yerine her ülke belirli konularda iş birliğine önem vermektedir. ABD, Çin'e karşı kurmak istediği stratejik birlik, Çin'in ekonomik açıdan dünyaya sunduğu avantajlar nedeniyle tam anlamıyla işlememektedir. Devletlerden bağımsız hareket eden küresel sermaye elitleri, Çin'in bu gücünü muhafaza etmeye çalışmaktadır. Öte yandan ABD kendi iç siyasetinde Kasım 2020 seçim rekabeti, büyük bir işsizlik oranı, kamusal borç yükü ve savunduğu liberal değerleri kendi ülkesinde önemsemeyen eyalet yönetim ve yöneticileri nedeniyle daha içine kapanan bir siyasete dönmüştür. Bir bakıma Soğuk Savaş dönemi sonlarında, güçlü bir ordusu olan ancak ekonomik açıdan istediği performansı yakalayamayan Sovyetler Birliği gibi ABD'nin de ekonomik başarısı Çin'in gerisinde kalacak gibi gözükmektedir. Birçok ülkeden kademe olarak kendi askerini çekmeyi planlayan ve ağırlıklı ülke savunmasına önem vereceğini açıklayan ABD, terör liderlerini etkisiz hâle getirerek dünya

güvenliğini bu alanda sağlamaya çalışmıştır. Kasım 2020 sonrası dünyada yeni ekonomik ve siyasi politikalar görebileceğimiz konusunda tahminler yapılırsa da bu bölgenin stratejik önemini devam ettireceğini ileri sürebiliriz.

KAYNAKÇA

- Akanksha, (2019), "Indo-Pacific: The New Geopolitical Construct" Next IAS, <https://blog.nextias.com/indo-pacific-the-new-geo-political-construct>, (15.05.2020).
- Carpenter, G. Ted, (2006), **America's Coming War with China: A Collision Course Over Taiwan**, NewYork: St. Martin's Press.
- C4 Defence_a, (2020), "Rusya'dan Gizemli Hipersonik Füze Testi " <https://www.c4defence.com/Arsiv/rusyadan-gizemli-hipersonik-fuze-testi/9914/1>, ((23.05.2020).
- C4 Defence_b, (2020), "ABD İlk Hipersonik Silahını Test Etti", <https://www.c4defence.com/Arsiv/abd-ilk-hipersonik-silahini-test-etti/9569/1>, (23.05.2020).
- De, P., (2018), "Reshaping Indo-Pacific Cooperation", **The Economic Times**, <https://economictimes.indiatimes.com/blogs/et-commentary/reshaping-indo-pacific-cooperation/>, (22.05.2020).
- Diakidis, N., (2009), "An Assessment of China's Defense Strategy in the Post-Cold War Era: What role for Bilateral Defense Cooperation with Russia?", **Piraeus**, December.
- Doyle, T. ve Rumley, D., (2019), **The Rise and Return of The Indo-Pacific**, Oxford : Oxford University Press.
- Economist, (2015), "The Osborne Doctrine" <https://www.economist.com/britain/2015/09/26/the-osborne-doctrine>, (22.05.2020).
- Fallon, T., (2015), "The New Silk Road: Xi Jinping's Grand Strategy for Eurasia", **American Foreign Policy Interests**, C. 37, S. 3, ss. 140-147.
- FOIP Indo-Pacific Strategy Report, (2019), The Department of Defense, <https://media.defense.gov/2019/Jul/01/2002152311/-1/-1/1/DEPARTMENT-OF-DEFENSE-INDO-PACIFIC-STRATEGY-REPORT-2019.PDF>, (20.05.2020).
- Global Times, (2020), " Wolverines Represent Washington more than Australia in Antagonizing China", <https://www.globaltimes.cn/content/1189993.shtml>, (22.05.2020).
- Gopalaswamy, B. ve Ramachandran, A., (2017), " The Shifting Balance of Power in the Indo Pacific", **China & US Focus**, <https://www.chinausfocus.com/peace-security/the-shifting-balance-of-power-in-the-indo-pacific>, (20.05.2020).
- Hall, I., (2016), "Multi-Alignment and Indian Foreign Policy under Narendra Modi", **Round Table**, C. 105, S. 3, ss. 271-286.
- Haushofer, E. K., Tambs, A. L. ve Brehm, E. J., (2002), **An English Translation and Analysis of Major General Karl Ernst Haushofer's Geopolitics of the Pacific Ocean : Studies on the Relationship between Geography and History**, Lewiston, New York : Edwin Mellen Press.
- Hosoya, Y., (2019), " FOIP 2.0 : The Evolution of Japan's Free and Open Pacific Strategy", **Journal of Asia Pacific Review**, C.26, S. 1, ss. 18-28.

- Hughes, C., (2011), "Reclassifying Chinese Nationalism: The Geopolitik Turn", **Journal of Contemporary China**, C. 20, S. 71, ss. 601-620.
- Kaplan, D. R., (2009), "China's Two Ocean Strategy", (Abraham Denmark ve Nirav Patel, Edt.), **China's Arrival : A Strategic Framework For A Global Relationship**, Washington : Centre for New American Security, ss. 43-59.
- Kaplan, R. D., (2012), **The Revenge of Geography**, New York: Random House.
- Kesavan, V. K., (2020), "India's Act East Policy and Regional Cooperation ", **Observer Research Foundation**, <https://www.orfonline.org/expert-speak/indias-act-east-policy-and-regional-cooperation-61375/>, (15.05.2020).
- Khadka, D., (2020), "Caught between Indo-Pacific Strategy and BRI", <http://english.lokaantar.com/articles/caught-indo-pacific-strategy-bri/>, (25.05.2020).
- Khurana, S. G., (2008), "China's String of Pearls in the Indian Ocean and Its Security Implications", **Journal of Strategic Analysis**, C. 32, S.1, ss. 1-39.
- Kumar, A., (2014), "Indo-Pacific Security", <http://www.indopacificsecurity.com/2014/05/about.html>, (22.05.2020).
- Kupcan, A. C., (2010), **How Enemies Become Friends**, Princeton: Princeton University Press.
- Larres, K., (1996), "Integrating Europe or Ending The Cold War? Churchill's Post-War Foreign Policy", **Journal of European Integration History**, C. 2, S. 1, ss. 15-51.
- Le Corre, P. ve Sepulchre, A., (2016), **China's Offensive in Europe**, Washington : Brookings Institution Press.
- National Security Strategy and Strategic Defense and Security Review 2015, (2016), House of Lords, House of Commons, Joint Committee on The National Security Strategy, First Report of Session 2016-2017, <https://publications.parliament.uk/pa/jt201617/jtselect/jtnatsec/153/153.pdf>, (25.05.2020).
- NSS, (2017), "National Security Strategy of the United States", **The White House Publishing**, <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905-1.pdf>, (20.05.2020).
- Nye, J., (2016), **Amerikan Yüzyılı Bitti Mi ?**, (Burç Beşgül, Çev.) İstanbul: Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi.
- Parekh, V., (2016), "Why Akhand Bharat is a Pipe Dream", **Huffington Post**, https://www.huffingtonpost.in/varun-parekh/why-akhand-bharat-remains_b_9461132.html, (23.05.2020).
- Pejic, I., (2016), "China's String of Pearls Project ", **Map & Conflict Database** <https://maps.southfront.org/chinas-string-of-pearls-project/>, (25.05.2020).
- Raja Mohan, C., (2012), **Samudra Manthan: Sino-Indian Rivalry in the Indo-Pacific**, Washington, DC: Carnegie Endowment for International Peace.
- Raja Mohan, C., (2017), "Raja Mandala: A Rediscovery of Non-Alignment", **Indian Express**, <https://indianexpress.com/article/opinion/columns/narendra-modi-asean-summit-donald-trump-india-us-japan-australia-brics-4936082/>, (30.05.2020).

- Ramesh, J. ve Talbott, S., (2016), **Making Sense of Chindia: Reflections on China and India**, India Research Press.
- Roy, D., (2019), Taiwan's Potential Role in the Free and Open Indo-Pacific Strategy: Convergence in the South Pacific, The National Bureau of Asian Research, 77, March 2019.
- Timberlake, E., Laird, F. R. ve Weitz, R., (2013), **Rebuilding American Military Power in The Pacific: A 21st - Century Strategy**, Praeger Security International.
- Timberlake, E. ve Laird R., (2014), "Shaping a 21st Century Korean Defense Strategy : Key Questions to Address", **SLD Info**, <https://sldinfo.com/2014/02/shaping-a-21st-century-korean-defense-strategy-key-questions-to-address/>, (22.05.2020).
- Tzu, S., (2014), **Savaş Sanatı**, (Pulat Otkan ve Giray Fidan, Çev.), İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- VPN Mentor, (t.y), " 5 Göz, 9 Göz ve 14 Göz Ülkeleri", <https://tr.vpnmentor.com/blog/bes-goz-ulkeleri-veya-dokuz-gozondort-goz-vpn-kullanicilarinin-anlamlari-gereken-bir-konu/>, (25.05.2020).

